РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

9 юли 2009 година *

По дело C-204/08

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Bundesgerichtshof (Германия) с акт от 22 април 2008 г., постъпил в Съда на 19 май 2008 г., в рамките на производство по дело

Peter Rehder

срещу

Air Baltic Corporation

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: г-н K. Lenaerts, председател на състав, г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н E. Juhász (докладчик), г-н G. Arestis и г-н J. Malenovský, съдии,

* Език на производството: немски.

генерален адвокат: г-н M. Poiares Maduro,
секретар: г-н H. Нанчев, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 1 април 2009 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-н M. Rehder, от адв. J. Kummer, Rechtsanwalt,

— за Air Baltic Corporation, от адв. G.-S. Hök, Rechtsanwalt,

— за германското правителство, от г-н M. Lumma и г-жа J. Kemper, в качеството на представители,

— за чешкото правителство, от г-н M. Smolek, в качеството на представител,

— за латвийското правителство, от г-жа E. Eihmane и г-н U. Dreimanis, в качеството на представители,

— за правителството на Обединеното кралство, от г-н L. Seeboruth, в качеството на представител,

— за Комисията на Европейските общности, от г-жа A.-M. Rouchaud-Joët и г-жа S. Grünheid, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 5, точка 1, буква б), второ тире от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Rehder и Air Baltic Corporation (наричано по-нататък „Air Baltic“) вследствие на отмяната на полет, резервиран от г-н Rehder в тази авиокомпания за пътуване от Мюнхен (Германия) до Вилнюс (Литва).

Правна уредба

Общностна правна уредба

3 Регламент № 44/2001 влиза в сила на 1 март 2002 г. и съгласно член 68, параграф 1 от него заменя Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, изменена (ОВ C 27, 1998 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3, наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“).

4 Съображение 1 от този регламент предвижда, че „Общността си е поставила за цел поддържане и развитие на пространство на свобода, сигурност и правосъдие, в което се гарантира свободното движение на хора. С оглед постепенното създаване на такова пространство, Общността следва да приеме, наред с друго, и мерки във връзка със сътрудничеството в областта на правосъдието по граждански дела, които мерки са необходими за стабилното функциониране на вътрешния пазар“.

5 Съгласно съображение 2, второ изречение от Регламент № 44/2001 „[з]атова от съществено значение са разпоредбите за уеднаквяване на правилата за конфликт на юрисдикции по граждански и търговски дела и за опростяване на формалностите с оглед бързо и опростено признаване и изпълнение на съдебни решения от държавите членки, които са обвързани по [посочения] регламент.“

6 Съображение 11, първо изречение от този регламент предвижда, че „[п]равилата за компетентността трябва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника и винаги трябва да е налице на това основание, освен в няколко ясно определени ситуации, когато основанието на спора или автономията на страните изисква или предполага различен свързващ фактор.“

7 Съображение 12 от същия регламент предвижда, че „[н]аред с местоживеенето на ответника трябва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между съда и процесуалното действие или с оглед да се улесни доброто упражняване на правосъдие.“

8 Правилата за компетентност, установени от Регламент № 44/2001, се съдържат в глава II от последния, включваща членове 2—31.

9 Член 2, параграф 1 от същия регламент, който е част от раздел 1, озаглавен „Общи разпоредби“, от посочената глава II, предвижда:

„При условията на настоящия регламент, искове срещу лицата, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка.“

10 Член 3, параграф 1 от същия регламент, включен в същия раздел 1, гласи:

„Срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искове в съдилищата на друга държава членка само при съблюдаване на правилата, установени в раздели 2—7 от настоящата глава.“

11 Съгласно член 5, точка 1 от Регламент № 44/2001, който се съдържа в глава II, раздел 2, озаглавен „Специална компетентност“:

„Срещу лице, което има местоживеене в държава членка, може да бъде предявен иск в друга държава членка:

1) а) по дела, свързани с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение;

б) за целите на настоящата разпоредба и освен ако не е договорено друго, мястото на изпълнение на въпросното задължение е:

— в случая на продажба на стоки, мястото в държава членка, където съгласно договора са доставени стоките или е трябвало да бъдат доставени,

— в случая на предоставяне на услуги, мястото в държава членка, където съгласно договора услугите са били предоставени или е трябвало да бъдат предоставени;

в) ако не се прилага буква б), тогава се прилага буква а).“

12 Член 60, параграф 1 от посочения регламент предвижда:

„За целите на настоящия регламент, търговско дружество или друго юридическо лице или сдружение на физически или юридически лица имат местоживеене в мястото, където се намира тяхното:

а) седалище по устав, или

б) централно управление, или

в) основно място на стопанска дейност.“

13 Член 71, параграф 1 от същия регламент предвижда:

„Настоящият регламент не засяга действието на конвенции, по които са страни държавите членки и които във връзка със специфични области уреждат компетентността или признаването и изпълнението на съдебни решения“.

14 Регламент (ЕО) № 261/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети, и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 295/91 (ОВ L 46, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 7, том 12, стр. 218) установява принципа

на обезщетяване на пътниците при отмяна на полет в рамките на международния въздушен транспорт. Член 5, от този регламент, озаглавен „Отмяна“, гласи:

„1. При отмяна на полет съответните пътници:

[…]

в) имат право на обезщетение от оперираща въздушен превозвач по член 7, освен ако не са […] информирани за отмяната […]

[…]“

15 Член 7, параграф 1 от същия регламент, озаглавен „Право на обезщетение“, предвижда:

„При прилагането на този член пътниците получават обезщетение, възлизащо на:

а) 250 EUR за всички полети до 1 500 километра;

[…]“

16 Съгласно член 12, параграф 1 от посочения регламент:

„Настоящият регламент се прилага, без да се засягат правата на пътника за допълнително обезщетяване. Обезщетението, предоставено по този регламент, може да се приспадне от такова обезщетение“.

Конвенцията от Монреал

17 Конвенцията за уеднаквяване на някои правила за международния въздушен превоз, приета в Монреал на 28 май 1999 г. (наричана по-нататък „Конвенцията от Монреал“), е подписана от Европейската общност на 9 декември 1999 г. и е одобрена от нейно име с Решение 2001/539/ЕО на Съвета от 5 април 2001 година (ОВ 194, стр. 38; Специално издание на български език, 2007 г., глава 7, том 8, стр. 112). Тази конвенция влиза в сила за Общността на 28 юни 2004 г. Член 19 от тази конвенция, озаглавен „Закъснение“, предвижда:

„Превозвачът е отговорен за вреда, причинена от закъснение при въздушния превоз на пътници, багаж или товари. […]“

18 Член 33, параграф 1 от Конвенцията от Монреал, озаглавен „Юрисдикция“, гласи следното:

„Дело за обезщетение трябва да се заведе по избор на ищеца на територията на една от държавите — страни по конвенцията било пред съда по постоянно седалище на превозвача, или по неговото основно място на дейност, или по мястото на дейност на превозвача, чрез което е сключен договорът, или пред съда в местоназначението.“

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

19 Г-н Rehder, който пребивава в Мюнхен, резервира в Air Baltic, със седалище в Рига (Латвия), полет от Мюнхен до Вилнюс. Разстоянието между Мюнхен и Вилнюс е малко по-малко от 1 500 километра. Приблизително 30 минути преди предвидения час на излитане пътниците са уведомени за отмяната на полета. След промяна на резервацията му от Air Baltic ищецът взима полет за Вилнюс през Копенхаген и достига местоназначението повече от 6 часа след часа, в който нормално е трябвало да пристигне с първоначално резервирания полет.

20 С искане, предявено пред Amtsgericht Erding, в чийто район е разположено летището на Мюнхен, г-н Rehder иска Air Baltic да бъде осъдено да му плати обезщетение в размер на 250 EUR в съответствие с член 5, параграф 1, буква в) и член 7, параграф 1, буква а) от Регламент № 261/2004. Като счита, че услугите по въздушен превоз се предоставят по мястото на излитане на самолета, което предполага, че мястото на изпълнение на договорното задължение по смисъла на член 5, точка 1, буква б), второ тире от Регламент № 44/2001 е мястото на летището на излитане, в случая летището на Мюнхен, Amtsgericht Erding приема, че е компетентен да разгледа искането за обезщетение на г-н Rehder.

21 По жалба на Air Baltic Oberlandesgericht München отменя решението на първоинстанционната юрисдикция, след като приема, че услугите по въздушен превоз се предоставят по мястото на седалището на компанията, която изпълнява полета. Г-н Rehde подава ревизионна жалба срещу това съдебно решение пред Bundesgerichtshof.

22 Запитващата юрисдикция установява, че отговорът на въпроса дали в случая Amtsgericht Erding е компетентен зависи от тълкуването на член 5, точка 1, буква б), второ тире от Регламент № 44/2001. Тя отбелязва, че по повод на първо тире от същата разпоредба относно случая на продажба на стоки Съдът най-напред е постановил, че това правило за специална компетентност при дела, свързани с договор, утвърждава мястото на доставка като автономен свързващ фактор, който се прилага към всички искове, имащи за основание един и същ договор за продажба на стоки, а не само към тези, които се основават на самото задължение за доставка (Решение от 3 май 2007 г. по дело Color Drack, C-386/05, Сборник, стр. I-3699, точка 26). Освен това Съдът бил постановил, че посоченото правило се прилага и в случай на множество места на доставка на стоките и че в този случай за място на изпълнение трябва да се приеме мястото, което гарантира най-тясна връзка между договора и компетентния съд, като по общо правило в най-тясна връзка се намира мястото на основната доставка, която следва да се определя въз основа на икономически критерии (Решение по дело Color Drack, посочено по-горе, точка 40). Накрая, Съдът бил приел, че когато не може да бъде определено мястото на основната доставка, всяко едно от местата на доставка се намира в достатъчно близка връзка с материалните елементи на спора и в такъв случай ищецът може да призове ответника пред съд по място на доставка по свой избор (Решение по дело Color Drack, посочено по-горе, точка 42).

23 Bundesgerichtshof обаче подчертава, че Съдът освен това е отбелязал изрично в точка 16 от Решение по дело Color Drack, посочено по-горе, че тези съображения се отнасят само до случая на множество места на доставка в една и съща държава членка и не предопределят отговора, който ще следва да се даде в случай на множество места на доставка в множество държави членки.

24 Следователно Bundesgerichtshof иска да установи дали с оглед на целите на Регламент № 44/2001, според които правилата за компетентност трябва да се уеднаквят и да станат предвидими, както и да се определи само едно място на изпълнение, което по принцип е мястото, където съществува най-тясна връзка

между спора и компетентния съд, член 5, точка 1, буква б), второ тире от Регламент № 44/2001 не трябва да се тълкува по същия начин и да се съсредоточи по принцип само в едно място на изпълнение и съдебната компетентност относно споровете, които се отнасят до договорни задължения, произтичащи от договор за международен въздушен транспорт, въпреки обстоятелството че в рамките на такъв договор не е лесно да се установи еднозначно основното място на предоставяне на услугите.

25 С оглед на тези съображения Bundesgerichtshof решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли член 5, точка 1, буква б), второ тире от [Регламент № 44/2001] да се тълкува в смисъл, че и при пътувания с въздушен транспорт от държава членка на Общността до друга държава членка за единствено място на изпълнение на всички произтичащи от договора задължения следва да се приема мястото на предоставяне на основната услуга, определено съгласно икономически критерии?

2) Ако следва се определи единствено място на изпълнение: кои критерии са релевантни за определянето му; дали единственото място на изпълнение се определя по-специално в зависимост от мястото на излитане или от мястото на пристигане на самолета?“

По преюдициалните въпроси

26 Преди да се пристъпи към разглеждането на въпросите на запитващата юрисдикция, следва първо да се отбележи, че някои от представените пред

Съда становища повдигат въпроса за приложимостта в случаи като този по главното производство на член 33 от Конвенцията от Монреал с оглед да се определи компетентната юрисдикция.

27 В това отношение следва да се посочи, че правото, на което в случая се позовава ищецът в главното производство и което е изведено от член 7 от Регламент № 261/2004, съставлява право на общо обезщетение с предварително определен размер за пътниците вследствие на отмяна на полет, което е независимо от правото на обезщетение в рамките на член 19 от Конвенцията от Монреал (вж. Решение от 10 януари 2006 г. по дело IATA и ELFAA, C-344/04, Recueil, стр. I-403, точки 43—46). Ето защо правата, които се основават съответно на посочените разпоредби на Регламент № 261/2004 и на Конвенцията от Монреал, спадат към различни правни уредби.

28 От това следва, че тъй като искането в главното производство е направено единствено на основание Регламент № 261/2004, то трябва да се разгледа с оглед на Регламент № 44/2001.

29 С въпросите си, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция иска по същество от Съда да уточни по какъв начин следва да се тълкува изразът „мястото в държава членка, където съгласно договора услугите са били предоставени или е трябвало да бъдат предоставени“, който се съдържа в член 5, точка 1, буква б), второ тире от Регламент № 44/2001, в случай на въздушен превоз на пътници от една държава членка до друга и в контекста на искане за обезщетение на основание Регламент № 261/2004.

30 Всъщност с тези въпроси от Съда се иска да установи дали в случай на предоставяне на услуги като тези в главното производство посоченият израз следва да получи същото тълкуване като даденото от Съда тълкуване на първото тире от посочената разпоредба в Решение по дело Color Drack, посочено по-горе, когато има множество места на доставка на стоки в една и съща държава членка.

31 В точка 18 от Решение по дело Color Drack, посочено по-горе, за да отговори на поставения въпрос, Съдът се основава на замисъла, целите и системата на Регламент № 44/2001.

32 В това отношение Съдът най-напред напомня, че предвиденото в член 5, точка 1 от Регламент № 44/2001 правило за специална компетентност при дела, свързани с договор, което допълва принципното правило за компетентност на съда по местоживеене на ответника, отговаря на целта за близост и се основава на тясна връзка между договора и компетентния да се произнесе по него съд (Решение по дело Color Drack, посочено по-горе, точка 22).

33 По-нататък Съдът отбелязва, че що се отнася до мястото на изпълнение на задълженията, произтичащи от договор за продажба на стоки, в член 5, точка 1, буква б), първо тире Регламент № 44/2001 определя автономно този свързващ фактор, за да подпомогне постигането на целите за уеднаквяване на правилата за съдебната компетентност и за тяхната предвидимост. По този начин мястото на доставка се утвърждава като автономен свързващ фактор, който се прилага към всички искове, имащи за основание един и същи договор за продажба на стоки (Решение по дело Color Drack, посочено по-горе, точки 24 и 26).

34 В светлината на целите за близост и за предвидимост Съдът е постановил, че правилото, установено в член 5, точка 1, буква б), първо тире от Регламент № 44/2001, се прилага и в случай на множество места на доставка на стоки в една и съща държава членка, като се има предвид че само един съд трябва да притежава компетентност да разглежда всички искове, основани на договора (Решение по дело Color Drack, посочено по-горе, точки 36 и 38).

35 На последно място, в такъв случай на множество места на доставка на стоки в една и съща държава членка Съдът е приел, че мястото, което гарантира най-тясна връзка между договора и компетентния съд, е това на основната доставка, която следва да се определя въз основа на икономически критерии, и че когато не може да бъде определено мястото на основната доставка, всяко едно от местата на доставка се намира в достатъчно близка връзка с материалните елементи на

спора и в такъв случай ищецът може да призове ответника пред съд по място на доставка по свой избор (Решение по дело Color Drack, посочено по-горе, точки 40 и 42).

36 Следва да се подчертае, че съображенията, на които Съдът основава изведеното тълкуване в Решение по дело Color Drack, посочено по-горе, са валидни и по отношение на договорите за предоставяне на услуги, включително в случаите, когато предоставянето на услуги не се извършва само в една държава членка. Всъщност предвидените от Регламент № 44/2001 правила за специална компетентност по дела, свързани с договор за продажба на стоки и за предоставяне на услуги, имат един и същи замисъл, преследват едни и същи цели и заемат едно и също място в системата, установена от този регламент.

37 Отношението към целите за близост и за прозрачност, преследвани чрез съсредоточаването на съдебната компетентност на мястото на предоставяне на услугите съгласно разглеждания договор и чрез определянето само на една компетентна юрисдикция за всички искове, основани на този договор, не може де е различно в случай на множество места на предоставяне на разглежданите услуги в различни държави членки. Всъщност, освен че не би могло да намери основание в разпоредбите на Регламент № 44/2001, подобно разграничение би било в противоречие с целта, ръководила приемането на този регламент, който чрез уеднаквяване на правилата за конфликт на юрисдикции по граждански и търговски дела допринася за развитието на пространство на свобода, сигурност и правосъдие, както и за доброто функциониране на вътрешния пазар в рамките на Общността (вж. съображения 1 и 2 от Регламент № 44/2001).

38 Следователно в случай на множество места на предоставяне на услуги в различни държави членки следва да се търси също мястото, което гарантира най-тясна връзка между разглеждания договор и компетентната юрисдикция, и по-специално мястото, където по силата на договора следва основно да се предоставят услугите.

39 В това отношение следва най-напред да се констатира, че както посочва запитващата юрисдикция, мястото на седалището или основното място на стопанска дейност на въпросната авиокомпания няма необходимата тясна

връзка с договора. Всъщност предприетите операции и действия от това място, като например по-специално предоставянето на подходящ самолет и екипаж, представляват подготвителни и логистични действия с оглед на изпълнението на договор за въздушен транспорт, а не услуги, чието предоставяне би било свързано с действителното съдържание на договора. Същото се отнася и за мястото на сключване на договора за въздушен транспорт и за мястото на издаване на билета.

40 Услугите, чието предоставяне отговаря на изпълнението на задълженията по договор за превоз по въздух на лица, всъщност са регистрирането, качването и посрещането на пътниците на борда на самолета в мястото на излитане, уговорено в съответния договор за превоз, излитането на самолета в предвидения час, превоза на пътниците и на техния багаж от мястото на излитане до мястото на пристигане, обслужването им по време на полета и на последно място, слизането им от борда на самолета в условията на сигурност в място на приземяване и в часа, уговорени в този договор. Разгледани от тази гледна точка, местата на евентуалните междинни кацания на самолета също нямат достатъчна връзка със същността на услугите от посочения договор.

41 Единствените места обаче, които имат пряка връзка с посочените услуги, предоставени в изпълнение на задълженията, свързани с предмета на договора, са мястото на излитане и мястото на пристигане на самолета, с уточнението че термините „място на излитане и на пристигане“ следва да се разбират като местата, които са уговорени в съответния договор за превоз, сключен само с една авиокомпания, която е действителният превозвач.

42 В това отношение обаче следва да се посочи, че за разлика от доставките на стоки в различни места, които представляват отделни и количествено измерими операции за целите на определянето на основната доставка в зависимост от икономически критерии, поради своето естество въздушният транспорт се изразява в неотделими услуги, предоставяни като едно цяло, от мястото на излитане до мястото на пристигане на самолета, така че в тези случаи не може с оглед на икономически критерий да се разграничи отделна част от престацията, която би съставлявала основната престация, извършена в точно определено място.

43 При тези условия мястото на излитане и мястото на пристигане на самолета трябва да се считат на същото основание за основно място за предоставяне на услугите, предмет на договор за въздушен транспорт.

44 Всяко от тези две места се намира в достатъчно близка връзка с материалните елементи на спора и следователно гарантира тясната връзка между договора и компетентната юрисдикция, която се изисква от посочените в член 5, точка 1 от Регламент № 44/2001 правила за специална компетентност. Ето защо лицето, което иска обезщетение на основание Регламент № 261/2004, може по свой избор да призове ответника пред съда по едно от посочените две места на основание член 5, точка 1, буква б), второ тире от Регламент № 44/2001.

45 Тази възможност за избор, предоставена на ищеца, е съобразена както с критерия за близост, така и с изискването за предвидимост, доколкото позволява на ищеца и на ответника да идентифицират лесно юрисдикциите, които могат да бъдат сезирани. Тя съответства и на целта за правна сигурност, тъй като в рамките на член 5, точка 1, буква б), второ тире от Регламент № 44/2001 изборът на ищеца е ограничен до две юрисдикции. Следва освен това да се напомни, че ищецът запазва предвидената в член 2, параграф 1 от този регламент възможност да се обърне към юрисдикцията по местоживеенето на ответника, тоест в настоящия случай — съгласно член 60, параграф 1 от същия регламент — към юрисдикцията, в чийто район се намира седалището по устав, централното управление или основното място на стопанска дейност на авиокомпанията, което съответства на член 33 от Конвенцията от Монреал.

46 Впрочем дори когато става въпрос за юрисдикции, които се намират в различни държави членки, тази възможност за избор е призната на ищеца от постоянната практика на Съда в рамките на специалната компетентност по дела относно гражданска отговорност, delict или quasi delict, предвидена в член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция и възпроизведена в член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 (вж. по-специално Решение от 30 ноември 1976 г. по дело Bier, известно като „Mines de potasse d'Alsace", 21/76, Recueil, стр. 1735, точки 24 и 25, както и Решение от 10 юни 2004 г. по дело Kronhofer, C-168/02, Recueil, стр. I-6009, точка 16 и цитираната съдебна практика).

47 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставените въпроси следва да се отговори, че член 5, точка 1, буква б), второ тире от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че при превоз по въздух на лица от една държава членка до друга държава членка, извършен на основание договор, сключен само с една авиокомпания, която е действителният превозвач, компетентният съд да разгледа искане за обезщетение на основание Регламент № 261/2004 е съдът — по избор на ищеца — в чийто район се намира мястото на излитане или мястото на пристигане на самолета, така както тези места са договорени в посочения договор.

По съдебните разноски

48 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

Член 5, точка 1, буква б), второ тире от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че при превоз по въздух на лица от една държава членка до друга държава членка, извършен на основание договор, сключен само с една авиокомпания, която е действителният превозвач, компетентният съд да разгледа искане за обезщетение на основание на този договор за превоз и на Регламент (ЕО) № 261/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети, и за отмяна на Регламент (ЕИО)

№ 295/91 е съдът — по избор на ищеца — в чийто район се намира мястото на излитане или мястото на пристигане на самолета, така както тези места са договорени в посочения договор.

Подписи